

Zaključci multidisciplinarnog stručnog skupa „Razmjenom znanja do većeg napretka djece s teškoćama u razvoju“

Dana 6. lipnja 2016. godine u 18 sati u prostorijama Mjesne samouprave Knežija, Albaharijeva 2, u Zagrebu održan je multidisciplinarni stručni skup na temu „Razmjenom znanja do većeg napretka djece s teškoćama u razvoju“ u sklopu projekta „Moje pravo na igru i sport“ koji je financiran od Ministarstva zdravlja. Organizator okruglog stola je Centar za edukaciju i savjetovanje Sunce.

Na okruglom stolu sudjelovalo je ukupno 23 stručnjaka iz različitih područja (u prilogu se nalazi popis i kontakti prisutnih stručnjaka):

- I. Predstavnica Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu: doc. dr. sc. Lidija Petrinović Zekan
- II. Predstavnice Centra za odgoj i obrazovanje „Goljak“: prof. psihologije Tanja Dejanović Šagadin i prof. rehabilitator Dejana Horvat
- III. Predsjednik Specijalne olimpijade Hrvatske: dipl. def. Zdenko Mlakar
- IV. Predsjednik Hrvatskog paraolimpijskog odbora: dipl. oec. Ratko Kovačić
- V. Predstavnici Centra za edukaciju i savjetovanje Sunce: dipl. psihologica i dipl. soc. radnica Maria Tomić Preiner, apsolvent na Kineziološkom fakultetu Ivo Aničić, prof. kineziologije Božica Križanić, prof. psihologije Tanja Prekodravac i mag. psihologije Sonja Biglbauer
- VI. Predstavnici Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo: prof. rehabilitator Maja Lang Morović i Tomislav Benjak
- VII. Predstavnica Specijalne bolnice Goljak: prof. rehabilitator Andreja Moslavac
- VIII. Predstavnica Nastavnog zavoda za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“: prof. rehabilitator Marija Škes
- IX. Predstavnica udruge „Srce“: prof. kineziologije Milka Caltanella
- X. Predstavnik „Zagrebačke judo škole“: mag. kineziologije Luka Bribanić
- XI. Predstavnik i predsjednik udruge „Buđenje“: Marko Ferek
- XII. Predstavnica udruge „Amadea“ iz Đakova: sestra Marija Klara Klarić
- XIII. Predstavnik Centra za rehabilitaciju Zagreb: prof. kineziologije Nenad Dumbović
- XIV. Profesorica kineziologije Maja Gorički
- XV. Predstavnica Gradske četvrti Gornjeg grada - Medveščak: dipl. iur. Nada Boban
- XVI. Predstavnice Centra za autizam: prof. kineziologije Nensi Oštrić i prof. kineziologije Sandra Jadrijević
- XVII. Predstavnik udruge „Korablja“: Marko Prskalo
- XVIII. Predstavnik „Pokreta - aktivan i zdrav“: prof. kineziologije Vitomir Spasović
- XIX. Predstavnica Društva osoba s cerebralnom paralizom i dječjom paralizom: Jasna Škrabo
- XX. Predstavnica srednje strukovne škole Centra „Slava Raškaj“: prof. tjelesne i zdravstvene kulture Martina Šikić Pšeničnik

- XXI. Predstavnici Centra za odgoj i obrazovanje „Slava Raškaj“: prof. kineziologije Lajla Pintar Osredečki i prof. tjelesne i zdravstvene kulture Angel Naumovski
- XXII. Predstavnica Saveza gluhih i nagluhih grada Zagreba: prof. kineziologije Ana Vuljanić
- XXIII. Predstavnica i predsjednica Plivačkog kluba „Natator“: viši sportski trener plivanja Ana Sršen

Cilj okruglog stola je bio okupiti multidisciplinarnan tim stručnjaka koji su spremni pridonijeti iz različitih perspektiva svojih struka, zajedničkim radom, sugestijama, svojim znanjem i iskustvom planu razvoja programa koji će doprinijeti razvoju sportsko-rekreativnih programa namijenjenih djeci s teškoćama u razvoju na području Grada Zagreba i šire.

Na ovom Multidisciplinarnom stručnom skupu **cilj nam je bio raspraviti o mogućnostima djece s teškoćama u razvoju da aktivno sudjeluju u organiziranim sportskim sadržajima i aktivnostima tj. da se bave sportom i rekreacijom u njihovo slobodno vrijeme na razini Republike Hrvatske.** Između ostaloga, potaknuli smo raspravu o tome koje prednosti donosi sudjelovanje djece s teškoćama u razvoju u prilagođenim sportskim školama, kao dobra priprema za ulazak u sportske klubove, s obzirom na mnogobrojnost i specifičnosti različitih poteškoća koje djeca imaju (npr. autizam, ADHD, Downov sindrom, intelektualne poteškoće, blaži i teži oblici cerebralne paralize, djeca u kolicima i druge teškoće).

Cilj nam je također bio predložiti čim više kvalitetnih rješenja za međusobno umrežavanje udruga i sportskih klubova, saveza, odbora, fakulteta i drugih organizacija da zajedničkom suradnjom i djelovanjem multipliciraju učinke rada svakog pojedinca i svih organizacija zajedno.

Zaključci su:

1. Potrebno je osvjestiti roditelje djece s teškoćama u razvoju o važnosti bavljenja sportom za psiho-fizičko zdravlje njihove djece. Samo svjesna osoba može započeti raditi na pozitivnim promjenama te je stoga osvještavanje prvi korak u stvaranju pozitivnih navika prema tjelesnom vježbanju.
2. Potrebno je informirati širu zajednicu o problemima s kojima se susreću djeca s teškoćama u razvoju i njihovi roditelji putem medija. Ukoliko šira društvena zajednica bude informirana o navedenim problemima postoji velika mogućnost da roditelji i djeca s teškoćama u razvoju budu prihvaćeni i podržani od društva u svim segmentima njihova života.
3. Potrebno je sastaviti registar svih institucija i udruga koje provode organizirane sportsko-rekreativne sadržaje namijenjene djeci s teškoćama u razvoju. Pomoću navedenog registra roditelji djece s teškoćama u razvoju lakše će moći pronaći udruhu ili instituciju koja će im najviše odgovarati s obzirom na njihove potrebe.
4. Potrebno je uključivanje dodatnog broja stručno educiranih asistenata (kroz formalne i neformalne edukacije) u provedbu sportsko-rekreativnih programa za djecu s teškoćama u razvoju. Stručno educirani asistenti trebaju imati znanja o specifičnim postupcima u radu s djecom s teškoćama u razvoju što je preduvjet za kvalitetan rad.
5. Potrebno je zaposliti veći broj stručno educiranih kineziologa u redovnim osnovnim i srednjim školama kako bi djeca s teškoćama u razvoju imala veću mogućnost integracije u

nastavu tjelesne i zdravstvene kulture. Velik broj djece s teškoćama u razvoju ne sudjeluje na nastavi tjelesne i zdravstvene kulture (TZK) zbog premalog broja zaposlenih stručno educiranih kineziologa.

6. Potrebno je osnovati koordinacijsko tijelo na nivou sustava koje bi trebalo razmotriti koji sve dionici društva mogu pridonijeti boljoj uključenosti djece s teškoćama u razvoju u redovnu nastavu TZK-a.
7. Potrebno je interdisciplinarno povezivanje stručnjaka koji rade s djecom s teškoćama u razvoju unutar sustava. Na taj način stručnjaci će svojim znanjem i iskustvom pomagati jedan drugome u savladavanju problema na koje nailaze kod rada s djecom s teškoćama u razvoju.
8. Potrebno je poticati suradnju i umrežavanja različitih sportskih organizacija s ciljem unapređenja sporta i rekreacije za djecu s teškoćama u razvoju. Primjerice sportski klubovi i udruge koji provode sportsko-rekreacijske programe za djecu s teškoćama u razvoju trebale bi surađivati s organizacijama kao što su Hrvatski paraolimpijski odbor i Specijalna olimpijada Hrvatske, kao i međusobno kako bi unaprijedile vlastiti rad.
9. U suradnji s fakultetima potrebno je omogućiti uključivanje volontera u rad s djecom s teškoćama u razvoju u sklopu pojedinih specijaliziranih udruga. Na taj način volonteri će steći znanja o radu s djecom s teškoćama u razvoju što će im uvelike koristiti u daljnjem profesionalnom radu i razvoju dok će udruge dobiti potreban broj volontera za provođenje sportsko-rekreativnih sadržaja s djecom s teškoćama u razvoju.
10. Potrebno je organizirati zajednička školska sportska natjecanja za djecu sa i bez teškoća u razvoju radi toga da se djeca povežu i da zajedno dijele svoja iskustva na natjecanjima. Organiziranjem zajedničkih školskih sportskih natjecanja djeca će se međusobno družiti i naučit će prihvaćati i uvažavati međusobne različitosti.
11. Potrebno je prilagoditi sportske sprave na dječjim igralištima specifičnim potrebama osoba s invaliditetom tj. djeci s različitim teškoćama u razvoju. Na taj način omogućujemo djeci s teškoćama u razvoju da se ravnopravno s ostalom djecom koriste svim sadržajima koji su dostupni na dječjim igralištima.
12. Potrebno je prilagoditi infrastrukturu sportskih objekata specifičnim potrebama djece s teškoćama u razvoju. Bez prilagođene sportske infrastrukture velik broj djece s određenim teškoćama neće biti u mogućnosti baviti se organiziranim sportskim aktivnostima na uređenim sportskim objektima.
13. Potrebno je educirati sve sportske djelatnike o jeziku za osobe oštećena sluha radi ravnopravne komunikacije s njima. Ukoliko sportski trener želi kvalitetno provoditi sportski trening s osobom oštećena sluha potrebno je da poznaje osnovne oblike komunikacije s osobama oštećena sluha.
14. Potrebno je osnovati sportske sekcije za djecu s teškoćama u razvoju u sklopu sportskih klubova. Na taj način djeca s teškoćama u razvoju moći će se baviti velikim brojem sportsko-rekreativnih aktivnosti što će im znatno unaprijediti kvalitetu života. Stoga je potrebno educirati voditelje sportskih sekcija za djecu s teškoćama u razvoju o specifičnim metodama rada.
15. Na razini države i lokalne samouprave potrebno je omogućiti financijsku pomoć svim organizacijama koje se bave razvojem sporta za djecu s teškoćama u razvoju u svrhu: zaposlenja stručnog kadra, prijevoza djece do lokacije namijenjene za trening ili natjecanje, nabava potrebnih rekvizita i opreme za sportsko stvaralaštvo.

16. Uspostaviti sustav redovnih sportskih škola u regionalnim središtima za djecu s teškoćama u razvoju. Osnivanjem ovakvih škola postepeno će se stvoriti umrežen sustav sportskih škola koje će svojim stručnim radom razvijati ponudu organiziranih sportskih sadržaja za djecu s teškoćama u razvoju.
17. Osnivanje Univerzalne sportske škole za djecu s teškoćama u razvoju s ciljem unapređenja kvalitete života djece s teškoćama u razvoju i njihovih obitelji. Univerzalna sportska škola omogućuje djeci s teškoćama u razvoju da nauče, korigiraju ili usavrše biotička motorička gibanja te iskuse sudjelovanje u velikom broju raznolikih sportova od kojih će svako dijete izabrati onaj sport koji najviše odgovara njegovim/njezinim potrebama.
18. Potaknuti perspektivne mlade i djecu s teškoćama u razvoju na daljnje bavljenje adekvatnim sportskim aktivnostima nakon završetka Univerzalne sportske škole (selekcija sportaša). Nakon što dijete stekne sportska znanja iz velikog broja sportova ono se odlučuje za sport u kojem postiže najveće uspjehe i koje mu pruža najviše zadovoljstva.

Izrada kompletnog Operativnog plana i programa rada Univerzalne sportske škole za djecu s teškoćama u razvoju. Time se postiže veća razina stručnosti, kvalitete i odgovornosti u radu s djecom s teškoćama u razvoju.

Cilj rada u radnim skupinama je bio izgenerirati čim veći broj problema vezanih uz temu i njihovo daljnje profiliranje po principu uzrok-posljedica te u konačnici ponuditi neka rješenja vezana uz pojedini uzrok. Radne skupine su oblikovane prema četiri teme i činili su ih sudionici ovog Stručnog skupakoji su u skupine uključeni prema svojoj ekspertizi, a svakoj grupi je ponuđena jedna tema:

1. PRVA RADNA SKUPINA - tema: „Nedovoljno bavljenje sportsko-rekreativnim aktivnostima djece s teškoćama u razvoju“

Ova radna skupina se fokusirala na problematiku nedostatnog bavljenja tjelesnom aktivnošću djece s teškoćama u razvoju. Uslijed nedostatnog bavljenja tjelesnom aktivnošću djece s teškoćama u razvoju dolazi do:

- Obolijevanja od raznih bolesti kao što su: pretilost, hipertenzija, dijabetes, depresija i psihičke bolesti.
- Socijalne isključenosti djece s teškoćama u razvoju i njihovih roditelja koja se odnosi na nedovoljnu uključenost ove populacije u sve domene društva kao što su: školovanje, zapošljavanje, kvalitetno provođenje slobodnog vremena, odlučivanje o važnim pitanjima društva i osnivanje obitelji.
- Usporenog psihomotornog razvoja djece s teškoćama u razvoju.

Uzroci uslijed kojih dolazi do pojave navedenih problema su sljedeći:

- Nedostatak svijesti kod djece s teškoćama u razvoju i njihovih roditelja o važnosti bavljenja tjelesnom aktivnošću na zdravlje.
- Manjak motivacije kod djece s teškoćama u razvoju i njihovih roditelja za uključivanje i sudjelovanje u sportsko-rekreativnim aktivnostima.
- Prekomjerno zaštićivanje djece s teškoćama u razvoju sa strane njihovih roditelja uslijed straha da se njihova djeca ne ozlijede zbog manjka razvijenih psiho-fizičkih sposobnosti.

- Nedovoljan broj kvalitetno organiziranih sportsko-rekreativnih sadržaja za djecu s teškoćama u razvoju.
- Slaba informiranost roditelja djece s teškoćama u razvoju o postojanju organizacija koje provode sportsko-rekreativne aktivnosti za djecu s teškoćama u razvoju.
- Nedovoljan broj educiranih stručnjaka za rad s djecom s teškoćama u razvoju.

Ponuđena rješenja prve radne skupine su sljedeća:

- Potrebno je osvijestiti roditelje djece s teškoćama u razvoju o važnosti bavljenja sportom za psiho-fizičko zdravlje njihove djece.
- Potrebno je informirati širu zajednicu o problemima s kojima se susreću djeca s teškoćama u razvoju i njihovi roditelji putem medija.
- Potrebno je sastaviti registar svih institucija i udruga koje se bave organizacijom sportsko-rekreativnih aktivnosti namijenjenih djeci s teškoćama u razvoju.
- Potrebno je uključivanje dodatnog broja stručno educiranih asistenata u provedbu sportsko-rekreativnih programa za djecu s teškoćama u razvoju.
- Potrebno je prilagoditi infrastrukturu sportskih objekata specifičnim potrebama djece s teškoćama u razvoju.
- Potrebno je kvalitetno educirati i pripremiti za rad buduće kineziologe – profesore tjelesne i zdravstvene kulture i trenere za rad s djecom s različitim teškoćama u razvoju. Također, potrebno je educirati i pripremiti za rad i stručnjake drugih struka (psihologe, soc. pedagoge, pedagoge i dr. o značaju kineziološkog aspekta u radu s djecom s teškoćama u razvoju).

2. DRUGA RADNA SKUPINA – tema: „Važnost umrežavanja i suradnje različitih organizacija u promicanju sporta i rekreacije za djecu s teškoćama u razvoju“:

Ova radna skupina fokusirala se na problematiku važnosti umrežavanja i suradnje različitih organizacija u promicanju sporta i rekreacije za djecu s teškoćama u razvoju. Uslijed nedostatno umreženih i povezanih organizacija koje se bave promicanjem sporta i rekreacije za djecu s teškoćama u razvoju dolazi do:

- Velikog broja djece s teškoćama u razvoju koja nisu uključena u redovitu nastavu Tjelesne i zdravstvene kulture.
- Nedovoljnog broja zaposlenih stručno educiranih kineziologa koji rade s djecom s teškoćama u razvoju.
- Nedovoljne multidisciplinarnе suradnje među različitim stručnjacima prilikom rada s djecom s teškoćama u razvoju.
- Nedovoljnog broja stručnih konferencija i edukacija za cjeloživotno učenje i usavršavanje za rad s djecom s teškoćama u razvoju.

Uzroci uslijed kojih dolazi do ovih problema su:

- Nedovoljan broj zaposlenih kineziologa na nastavi TZK-a u razrednoj i predmetnoj nastavi.
- Nedostatna edukacija kineziologa o specifičnostima na koje treba obratiti pažnju prilikom rada s djecom kod različitih teškoća u razvoju (npr. lagani, srednji ili teški autizam, Downov sindrom, blaža, srednja ili teža mentalna retardacija, blaži ili teži oblici cerebralne paralize,

djeca u kolicima sa ili bez mentalnog zaostajanja, poremećaji senzoričke integracije, kao i kombinacija nekoliko teškoća).

- Nepostojanje koordinacijskog tijela na nivou sustava koje bi trebalo razmotriti koji sve dionici društva mogu doprinijeti boljoj uključenosti djece s teškoćama u razvoju u redovnu nastavu TZK-a.
- Nedovoljna povezanost i interdisciplinarnost među stručnjacima koji rade s djecom s teškoćama u razvoju.

Ponuđena rješenja su sljedeća:

- Potrebno je zaposliti veći broj stručno educiranih kineziologa u školama za rad s djecom s teškoćama u razvoju.
- Potrebno je osnovati koordinacijsko tijelo na nivou sustava koje bi trebalo razmotriti koji sve dionici društva mogu pridonijeti boljoj uključenosti djece s teškoćama u razvoju u redovnu nastavu TZK-a.
- Potrebno je interdisciplinarno povezivanje stručnjaka koji rade s djecom s teškoćama u razvoju unutar sustava radi kvalitetnije razmjene znanja s ciljem većeg napretka djece s teškoćama u razvoju.
- Povezivanje s institucijama iz drugih zemalja radi razmjene iskustava, kao i radi edukacije i cjeloživotnog učenja za stručnjake koji rade s djecom s teškoćama u razvoju.

3. TREĆA RADNA SKUPINA – tema: „Integracija djece s teškoćama u razvoju u društvo“

Ova radna skupina fokusirala se na pronalaženje rješenja koja će doprinijeti boljoj uključenosti djece s teškoćama u razvoju u društvo. Problemi do kojih dolazi uslijed slabe integracije djece s teškoćama u razvoju u društvo su:

- Slaba socijalna interakcija između djece s teškoćama u razvoju i njihovih vršnjaka.
- Nerazumijevanje djece s teškoćama u razvoju i njihovih potreba sa strane društva u kojem žive.
- Isključivanje djece s teškoćama u razvoju iz organiziranih sportsko-rekreativnih i društvenih aktivnosti.
- Isključenost roditelja i djece s teškoćama u razvoju iz svakodnevnih aktivnosti u slobodnom vremenu.
- Pasivno ili nikakvo sudjelovanje djece s teškoćama u razvoju u kvartovskom društvenom životu.
- Slaba senzorička obogaćenost i prilagođenost dječjih igrališta za djecu s teškoćama u razvoju.

Uzroci koji dovode do pojave ovih problema su:

- Neinformiranost, nerazumijevanje i neprihvatanje različitosti od strane šire društvene zajednice i djece-vršnjaka o specifičnim potrebama djece s teškoćama u razvoju i njihovih roditelja.

- Nedovoljna educiranost i osposobljenost stručnjaka u odgoju, obrazovanju, rekreaciji i sportu (odgajatelji, učitelji, profesori, psiholozi, pedagozi, liječnici i dr.) za rad s djecom s teškoćama u razvoju kao i za programe integracije djece s teškoćama u razvoju tj. prihvaćanje različitosti.
- Nedovoljno ponuđenih i prilagođenih programa za djecu s teškoćama u razvoju i njihove roditelje, bilo s područja sporta i rekreacije, bilo iz područja kulture, kreativnosti, edukacija, grupa podrške i sl.
- Nedovoljna angažiranost stručnjaka ili premalo kadrova koji se bave djecom s teškoćama u razvoju koji bi stvarali što kvalitetnije ozračje za integraciju djece s teškoćama u razvoju i njihovih roditelja u lokalnu zajednicu, u razred/školu tj. grupu vršnjaka, u aktivnosti za provođenje slobodnog vremena i sl.
- Premalo financijskih sredstava od strane roditelja koji su iscrpljeni financijski zbog niza rehabilitacijskih programa koje djeca s teškoćama trebaju polaziti jer državne institucije ne mogu ponuditi dovoljno rehabilitacijskih programa kako bi se pokrile sve potrebe.
- Premalo podrške od države i društva/zajednice roditeljima s teškoćama u razvoju.

Ponuđena rješenja:

- Potrebno je maknuti fizičke prepreke u okolini (na ulici, pješačkim prijelazima, pločnicima, u zgradama, na dječjim i sportskim igralištima i dr.) kako bi se osobe s invaliditetom mogle slobodno kretati i funkcionalno koristiti različite sadržaje kao što su sportski tereni i dječja igrališta.
- Potrebno je prilagoditi sadržaje na dječjim igralištima specifičnim potrebama osoba s invaliditetom i specifičnostima različitih poteškoća u razvoju (autizam, ADHD, Downov sindrom, cerebralna paraliza i dr).
- Potrebno je prilagoditi sprave na dječjim igralištima s obzirom na specifične potrebe djece s teškoćama u razvoju.
- Potrebno je organizirati zajednička školska sportska natjecanja za djecu sa i bez teškoća u razvoju radi toga da se djeca povežu i da zajedno dijele svoja iskustva na natjecanjima.
- U suradnji s fakultetima potrebno je omogućiti uključivanje studenata u rad s djecom s teškoćama u razvoju (odličan primjer su fakulteti koji su uveli volonterski rad kao obavezan ili izborni kolegij).
- Potrebno je educirati širu zajednicu, a posebice stručnjake koji rade s djecom i mladima o jeziku za osobe oštećena sluha.
- Potrebno je educirati kineziologe o jeziku za osobe oštećena sluha radi ravnopravne komunikacije.

Zaključke pripremili i napisali:

Ivo Aničić, bacc. i apsolvant na Kineziološkom fakultetu
Božica Križanić, prof. kineziologije i kondicijska trenerica

Tanja Prekodravac, prof. psihologije

Centar za edukaciju i savjetovanje Sunce je udruga osnovana kako bi se omogućilo provođenje nezavisnih obrazovnih, psihosocijalnih, zdravstvenih i humanitarnih programa za dobrobit i razvoj djece, mladih, obitelji i zajednica. Registrirana je 2004. godine od stručnjaka koji su do tada provodili psihosocijalne, edukativne i druge programe radom u više drugih udruga, međunarodnih organizacija

i državnih ustanova. U proteklih 10 godina Centar Sunce je iniciralo i provelo velik broj projekata/programa za velik broj korisnika.

Vizija Centra Sunce je biti mjesto izvrsnosti u pružanju različitih oblika podrške pojedincima, obiteljima, grupama i zajednicama kako bi zadovoljili svoje potencijale i ostvarili kvalitetno življenje.

Misija je kroz interdisciplinarni pristup omogućiti stručnu i profesionalnu podršku pojedincima, obiteljima, grupama i zajednicama u Hrvatskoj, zemljama Europske unije i drugim zemljama.

Cilj je stvaranje društva koje omogućava/pruža pojedincima svih životnih dobi jednaku priliku za realiziranje vlastitih potencijala kroz organiziranje i provođenje izvaninstitucionalnog obrazovnog, odgojnog, psihosocijalnog, savjetodavnog, sportsko-rekreativnog, zdravstvenog, kreativnog, znanstveno-istraživačkog, izdavačkog, ekološkog i samoodrživog te humanitarnog rada sa svrhom poticanja ljudskih vrijednosti i razvoja pojedinaca, obitelji (djeca, mladi, roditelji i stariji) grupa i zajednica.